

Pomorci i filatelija

Kap. Ivo Dujmović

PREDGOVOR :

Zanesemo li se u tamnu skrovitost prošlosti nalazimo, da je naš predak vrebajući iz špilja i guštara bio tvorac i lovac.

U svom logu stvarao je iz kamenja ili kremenja svoje sjekire i šiljke za strijelice. Kad bi se uputio iz svog zaklona, lovio bi životinje potrebne za prehranu, a u naročitim slučajevima hvatao bi ženku, da mu bude drugarica i neprijateljka koji bi stupio na tlo njegove domaje. Kako se ljudski razum postepeno razvijao, čista samokorisnost prestala je da vrši neograničeni upliv i moć i tako nalazimo tvorca gdje si krati vrijeme naprežući se da rukama stvara proste umjetničke tvorevine — kao rezbarije na kostima ili obojene crtarije u svojoj špilji. Možemo zamisliti da je također i lovac lutajući za plijenom kadkad zapazio i pokupio lijepe okrugle šljunke ili grude stijena živih i lijepih boja, te ih donio i pohranio u svojoj špilji.

Kaže se, da je dijete otac čovjeka! Obazrimo se oko nas pa ćemo vidjeti i danas tvorca i lovca još uvijek sa njihovim stremljenjima — samo što tvorac sada stvara strojevima a lovcu je plijen zlato t. j. bogatstvo.

Tako isto kad razmatramo razne rasonode u svijetu što su glavna težnja ljudi oba spola da postignu jednu olakšicu poslije napetog rada i izivljavanja u ovom današnjem silnom i ozbiljnom svijetu — mi opet nalazimo tvorca i lovca: na jednoj strani su razni zanatlije, umjetnici, fotografi, graditelji i t. d. a s druge strane pak nalazimo neizmjeran broj raznih sakupljača, ali nema razloga da i tvorac ne bude sakupljač.

Kad neka osoba hoće radi svoje lične rasonode izabrati jedan ili drugi predmt za sakupljanje, u izabiranju

opaziti će, da ima jedna vrsta zabave — kako englezi nazivaju »hobby« (hobi) koja nadmašuje sve ostale, koja preskače sve zapreke među plemenima, staležima i dobi, koja povezuje crnce s bijelcima, vladara s učenicom, bogataša sa siromahom — ona je pogodna gotovo svakom duhu i pristupna svakoj kesi, te bez sumnje ima najveći broj sljedbenika na svijetu i stoji na prvom mjestu među raznim »hobbies«. Za nju je niknula posebna svjetska literatura i svjetska trgovina koja je po zakonu ponude i potražnje stvorila iz ničega stvarnu vrijednost od više stotina milijuna i daje stalnu zaradu hiljadama ljudi. Dok su ostale »hobbies« među narodima nicale i propadale ova je stalno rasla i jačala, te je danas visoko i svestrano po-

štovana više nego li u ikojem njezinom stadiju i povijesnom razvitku — a taj »hobby« je sakupljanje maraka to jest »filatelija«.

FILATELIJA

Riječ filatelija je od staro-grčkih riječi »philos« (priatelj) i »ateleia« (slobodno od takse). Danas tom riječi označujemo sabiranje i proučavanje svih poštanskih vrednota i uopće sve ono što ima veze s poštanskim uređajem i službom.

Prva poštanska marka izdana je u Engleskoj 6. maja 1840. godine zaslugom ROWLAND HILL-a u vrijednosti od jednog penny-a. Vidjevši svrshodnost naplaćivanja poštarine ovim načinom ubrzo poslije Engleske počele su i druge evropske države izdavati vlastite poštanske marke. Godine 1949. navršila se 75-godišnjica Svjetskog poštanskog saveza, kratica U. P. U. (Union Postale Universale). Članice U. P. U. za tu obljetnicu izdale su naročite serije spomen maraka.

Spomenuti mi je da je Slovenac Lovrenc Kašir idejni tvorac prve poštanske marke u 1846. godini, što je povijesno dokumentirano, a naša Generalna direkcija pošta izdala je u njegovu uspomenu jednu seriju prigodnih maraka i jedan blok 21 augusta 1948. godine. Lovrenc Kašir rodio se 29. VIII. 1804. godine u Sp. Luši — N. R. Slovenija.

Izdavanjem maraka raznih država ljudi su počeli s interesom promatrati raznolike marke i zanimati se za njih, te ih sakupljati. Pojavili su se »filatelisti«. Prva filatelistička društva osnovana su godine 1860. u Londonu i u USA a kasnije se ta lijepa i naučna zabava (hobby) raširila najprije u Evropi a zatim širom cijeloga svijeta, te danas postoji na milijune registriranih filatelista učlanjenih u društva i klubove, a preko njih u saveze a savezi u FIP (Federation Internationale Philatelitique) — Internacijska filatelistička federacija.

Danas je nemoguće da čovjek sakuplja marke cijeloga svijeta. Od prve engleske marke pa do danas izdale su direkcije pošta u svijetu na stotine tisuća primjeraka raznih maraka: redovnih, prigodnih, komemorativnih, porto, dobrotnih, službenih i t. d.

Logično je što mi Jugoslaveni sabiramo marke izdane od naših direkcija PTT ali i u tome imade razlike. Sakupljanje specijalnih zbirka sa svim osebinama tiska, papira, zupčanja, nijansa boja, tiskarskih grešaka, pretisaka i t. d. izaziva pipljiv posao, a da ne govorimo o novčanim izdacima za nabavu raznih specijaliteta i rariteta u odnosu na sabiranje maraka bez tih pojedinosti, to jest generalnu zbirku,

U modi je sabiranje nerabljenih maraka takozvanih »post fresh«, pa zato mnogi sakupljaju ili samo rabljene marke ili pak i jedne i druge zajedno. Prava filatelistička vrijednost je sakupljanje žigosanih maraka, jer žigom poništena marka pruža dokaz, da je ona izvršila svoju svrhu i namjenu t. j., da je upotrebljena za poštanski promet u tuzemstvu ili s inostranstvom, dočim je sakupljanje čistih maraka, kao kad bi netko sabirao originalna djela slikara, kipara, grafičara i t. d.

Naši filatelisti osim sabiranja naših maraka, obično sabiru marke još neke države, prema ličnim simpatijama ili prema dopadljivosti samih maraka.

Kod nas postoje i filatelisti tematičari, koji prema svom ukusu, sposobnosti i profesiji sabiru marke raznih tema to jest marke izdane od raznih država, koje predstavljaju jednu temu, bilo historijsku ili znanstvenu, koje susrećemo na poštanskim markama.

Tko su filatelisti i kojim profesijama pripadaju? Među njima susrećemo obične đake do najvećih državnika i vladara. Među raznim profesijama filatelista kod nas ima najmanje pomoraca, iako bi baš oni po svom zvanju bili najpozvaniji za sabiranje maraka raznih država, jer svojim putovanjima po moru dolaze u kontakt s cijelim svijetom, te su u stanju da pribave marke na samom izvoru a u prilici su da dolaze u dodir s filatelistima i tako mogu steći prijatelje i partnere zbog razmjene ili nabave maraka koje ih zanimaju. Što se pak tiče tematskih zbirka, one su mnogobrojne. Uzmimo na primjer temu o Cristoforu Colombu. O tome postoje izdanja mnogih država, koje su posvetile serije maraka uspomeni velikana pomorca, otkrivača Novog Svijeta.

Imademo i drugih slavnih moreplovaca, pa je takva zbirka veoma interesantna. Razne grane pomorstva prikazane su na markama. Od prvih primitivnih splavi do današnjeg gorostasa »Queen Elizabeth«, od prve ratne galije do današnjeg super dreadnoughta — od prve podmornice do atomskog »Nautilusa« od splavi s razapetom životinjskom kožom do slavnih jedrenjaka, od prvog iseljeničkog broda »May Flover« do današnjih transatlantika, od izgradnje najprostijeg čunja do 100.000 tonskog tankera, pa teme o oceanografiji do današnjih geofizičkih istraživanja na Antarktiku i druge — sve je to obuhvaćeno na poštanskim markama. Eto dragi drugovi pomorci svih kategorija, otvorena vam je jedna lijepa i poučna zabava, pa po želji sakupljajte male sličice, koje su vezane s vašim životom.

U svakom gradu ma gdje pristali s brodom, naći ćete organizirana filatelistička društva ili klub, koji će vam pomoći da postanete dobri filatelisti i da se posvetite jednom korisnom, poučnom i zabavnom poslu u dokolici.

